

СЕЛИЩА ОТ XV-XVII ВЕК В СВИЩОВСКА ОБЩИНА

ТОДОР ОВЧАРОВ

Преди години съвместно със студенти от Историческия факултет на Великотърновския университет проведохме теренни обхождания в землищата на селища от Свищовска община. В резултат са регистрирани селища от времето на Второто българско царство /XII-XIV в./. Част от тях са напуснати в края на XIV в. по време на османското нашествие¹. Прави впечатление, че в съседство до някои от тях възникват нови селища, обитавани през първия период на османското владичество /XV-XVII в./, а някои и по-късно.

Информацията за въпросните селища представяме в азбучна последователност на днешните селища, в чието землище са те.

Алеково

В Енциклопедия България е посочено, че селото е основано през XVII в., но не са дадени източниците на информацията².

В м. Юртлука, на 0,5 км югоизточно от центъра на селото, установяваме следи от селище. За него в Държавен вестник е записано, че е средновековно³.

По предание местните жители знаят, че селището е напуснато неизвестно кога поради чумна епидемия. До средата на миналия век личат траповете на изоставените и изгорени жилища.

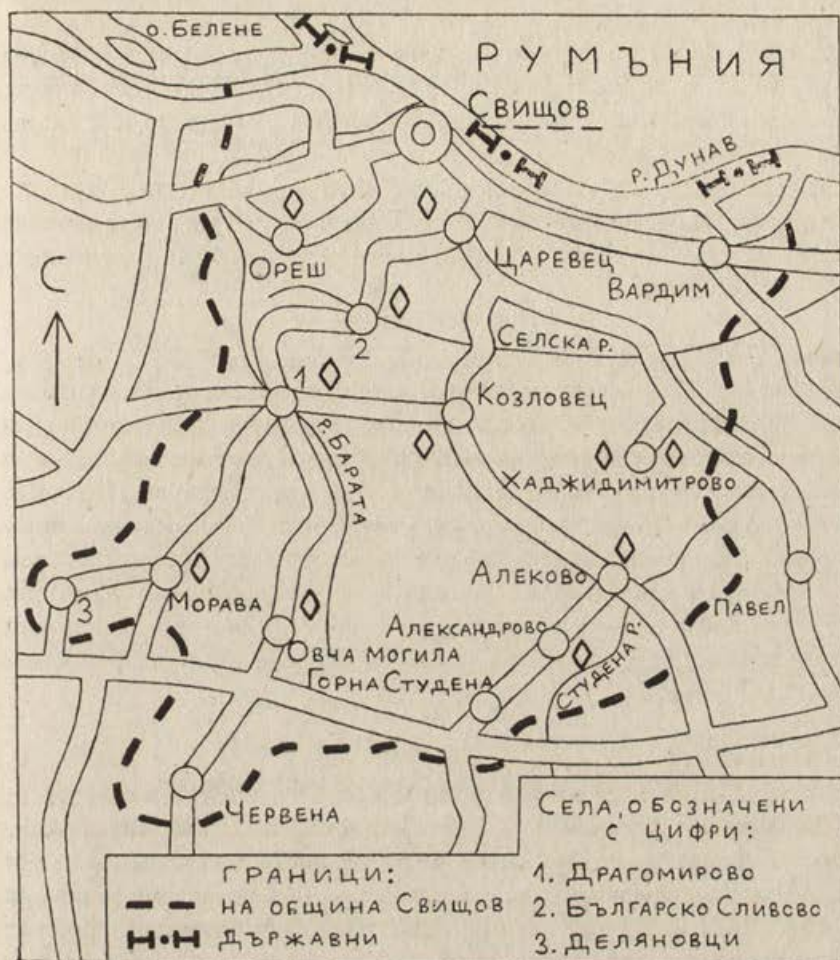
При наш оглед от терена е издирена фрагментирана битова керамика от XV-XVII в., която дава основание селището да се отнесе към онова време.

Българско Сливово

В землището му са регистрирани две стари селища. Едното е в м. Петлови ниви, на 2 км източно. По битова керамика го датираме от Второто българско царство⁴. Напуснато е към края на XIV в.

При обхода ни в м. Влашката махала, на 0,5 км северозападно от днешното село, установяваме следи от второ старо селище. На терена личат трапове, несъмнено от изоставени жилища. Тъй като иманярите не копаят в този район, хората предполагат, че селището е напуснато поради чумна епидемия.

Тук издирените керамични фрагменти са от глина със силикатни примеси, имат червено-кафяв цвят и са без характерната за XII-XIV в. излъскана украса по повърхността. Навярно селището възниква в първите десетилетия на

Селища от XV-XVII в. в Свищовска община.

М 1 : 300 000

османското владичество. Възможно е заселниците да са дошли от напуснатото селище в м. Петлови ниви.

Драгомирово

Селото е основано от преселници-българи от Банат. Носи името на ген. Драгомиров⁵.

В м. Селището, на 0,5 км източно от селото, има старо селище. Издирените от нас фрагменти от битова керамика го датират от първия период на османското владичество /XV-XVII в./. По предание и то е напуснато поради върлувала чумна епидемия.

Козловец

В землището му са известни три стари селища, за които не е посочена датировка⁶. Две от тях според керамиката са антични. Третото, в м. Цора бара, на около 3 км югозападно от днешното село, според намираната там битова керамика е от XV-XVII в.

В турски данъчен регистър от 1632 г. е посочено село с име Ислива⁷. Възможно е това да е името на селището в м. Цора бара. Преданието сочи, че преселници от това село основават днешното село Козловец, наричано в миналото Турско Сливово.

Морава

В м. Оджака, на 2,5 км северозападно от селото, има следи от старо селище. Битовата керамика сочи, че то е обитавано през късножелязната епоха и през римско време, а след това и по време на Второто българско царство. Издирена от нас битова керамика доказва, че селището битува и през периода XV-XVII в.

Непосредствено южно от днешното село, в м. Селище, има следи от селище от времето на османското владичество, обитавано от татари. В селото се знае, че там е татарската стара махала. Това татарско селище е напуснато през XIX в. Според преданието основателите на днешното село Морава идват от селището в м. Оджака, а по-късно в селото са заселени татари, в татарската махала, сега необитавана.

Овча Могила

Първите сведения за селото са в доклад на католически мисионер от 1651 г.⁸ В доклада е посочено, че чумна епидемия прогонва жителите на селището в съседните гори. Приема се, че на днешното си място селото е от края на XVII в. В м. Оризището, на 3,5 км северно, локализирахме селище от времето XV-XVII в. Срещу него са разкопавани християнски гробове. Несъмнено селището е обитавано от християни, погребвани там, където са разкопавани християнските гробове. На днешното си място селото е от 1829 г.⁹ Вероятно заселниците идват от селището в м. Оризището Чалгията. При това положение тамошното старо селище е обитавано и през XVIII в.

Ореш

Първите писмени сведения за селото са от турски данъчен регистър от 1591 г.¹⁰ Видно е, че селото е обитавано през XVI и XVII в. и е на днешното си място още от тогава.

Свищов

Средновековният български град Свищов през периода XV-XVII в. се разраства. В турски данъчен регистър от 1479-1480 г. се знае, че населението му е от 200 християнски семейства и има само 5 мюсюлмански домакинства¹¹.

Крепостта Калето е поддържана през периода XV-XVII в. Описание на

крепостта остава османският пътешественик Евлия Челеби, който посещава града през 1651-1652 г.¹² Крепостта е разрушена през 1810 г. от руски отряд, превзел града за кратко време¹³.

Хаджи Димитрово

В землището на селото се знаят 2 стари селища. Едното е в м. Долното селище, на 2,5 км източно от селото. При изкопни работи от там е намирана фрагментирана битова керамика с пясъчен примес в тестото, без излъскани ивици по повърхността и без обрязване на околния ръб на дъното, която датира селището от XV-XVII в.

Второто селище е в м. Горното селище, разположено непосредствено западно от днешното село. Теренът там е силно затревен и не бе възможно да се издири битова керамика, поради което датиранието му е невъзможно.

На 150 м западно от с. Хаджи Димитрово и недалече от въпросното старо селище има гробище. Ст. Стефанов свързва гробището със селището в м. Юртлука, съседна на селото, и го отнася към Второто българско царство¹⁴. Археологически и други доказателства за тази датировка той не посочва. Според нас гробището принадлежи на селището в м. Горното селище, датирано от XV-XVII в.

Царевец

В селото се знае, че на мястото на днешното село има селище от Второто българско царство. Западно от днешното село има християнско гробище, където личали отделни гробове до средата на XIX в. При нашето посещение на терена имаше само един запазен надгробен паметник, на лицевата част на които е представена релефно разтворена ножица. Това изображение отнася гробището или поне въпросния гроб към времето на Възраждането, когато има практика на надгробни паметници да се представят инструментите, с които погребеният е работил преживе. Понеже няма друго старо селище в землището на днешното село, гробището следва да принадлежи на с. Царевец.

Предложените тук разсъждения имат характер на предварителни изводи, касаещи времето на възникването и обитаването на представените селища. Необходими са още проучвания, а на някои места и археологически сондажи, за да се придобие допълнителна информация относно по-точното им датирание.

Б Е Л Е Ж К И

¹ Овчаров, Т. Средновековни обекти и находки във Великотърновско. В. Търново, 2001, 87-97.

² Енциклопедия България, 1, 1978, с. 57.

³ Държавен вестник, №93, 1971.

⁴ Овчаров, Т. Цит. съч., с. 89.

⁵ Енциклопедия България, 2, С, 1981, с. 428.

⁶ Държавен вестник, №93, 1971.

⁷ Енциклопедия България, 3, С., 1982, с. 473.

⁸ Енциклопедия България, 4. С., 1984, с. 687.

⁹ Пак там.

¹⁰ Пак там, с. 746.

¹¹ ТИБИ. С., 1966, с. 245.

¹² Генчев, С. Свищов. Приноси към историята му. Свищов, 1929, с. 245; Кузев, А., В. Гюзелев. Български средновековни градове и крепости. 1. Вн, 1981, 151-153.

¹³ Държавен вестник, №78, 1968, с. 78.

¹⁴ Стефанов, С. Старините по долния басейн на Янтра. С., 1956, с. 54.

SETTLEMENTS FROM 15th-17th CC. IN SVISHTOV DISTRICT

Todor Ovcharov

Summary

Years ago, together with students from the Faculty of History of Veliko Turnovo University, we made research of the terrain in the area of the settlements in Svishtov District. As a result we localized written sources, archaeological material found in the terrain researches and also settlements dated, according to legends, from the time of Ottoman Rule /XV–XVII century/.

Settlements from XV–XVII centuries are registered in the area of the villages of Alekovo, Bulgarsko Slivovo, Dragomirovo, Kozlovets, Morava, Ovcha Mogila, Oresh, Hadji Dimitrovo and Tsarevets.